Opgesteld door: Monique Verhoeven (antwoordspecialist) en Niek van den Berg (kennismakelaar)

Vraagsteller: lerarenopleider

Referentie: Kennisrotonde. (2019). *Draagt - bij het vak economie in het vmbo - onderwijs aan de hand van relevante beroepscontexten bij aan de ontwikkeling van beroepsbeelden bij leerlingen?* [KR.697]. Den Haag: Kennisrotonde.

19 september 2019

Vraag

Draagt - bij het vak economie in het vmbo - onderwijs aan de hand van relevante beroepscontexten bij aan de ontwikkeling van beroepsbeelden bij leerlingen?

Kort antwoord

Onderwijs aan de hand van relevante beroepscontexten draagt vermoedelijk bij aan de ontwikkeling van beroepsbeelden bij leerlingen, met name als leerlingen zelf actief participeren in zo'n context. Dit geldt voor zowel het vak economie als voor andere vakken op verschillende niveaus in het voortgezet onderwijs. Het meeste onderzoek naar de rol van relevante beroepscontexten in de ontwikkeling van beroepsbeelden is echter kleinschalig van aard en uitgevoerd in buitenschoolse contexten, zoals zomerkampen en educatieve, naschoolse programma's. Er zijn nauwelijks studies gedaan naar de functie van relevante beroepscontexten in het onderwijs binnen de school zelf.

Toelichting antwoord

De beschikbare onderzoeksliteratuur suggereert dat docenten die les geven aan de hand van relevante beroepscontexten, daarmee bij kunnen dragen aan de vorming van de beroepsbeelden van leerlingen (Verhoeven, Poorthuis & Volman, 2017; 2019). Dit soort onderwijs kan voor leerlingen inzichtelijk maken welke verschillende beroepen er binnen een domein als economie allemaal zijn, en ook welke beroepen goed passen bij hun talenten, interesses en vaardigheden (De Koning, Gelderblom, De Hek & De Vleeschouwer, 2018). Onderzoek laat met name zien dat het aanbieden van authentieke

leerervaringen jongeren kan helpen om een beroepsbeeld te vormen (De Koning et al., 2018; Kuijpers & Meijers, 2015).

Authentieke leerervaringen

Met authentieke leerervaringen worden actieve vormen van leren bedoeld, waarbij leerlingen niet simpelweg de stof tot zich nemen, maar rollen zoals economiedocent, financieel adviseur of marketingstrateeg kunnen uitproberen. Authentieke leerervaringen bevorderen niet alleen het begrip van de lesstof, maar ook van wat 'econoom zijn' allemaal kan betekenen. De verwerving van zowel nieuwe kennis als van vaardigheden staat hierbij dus centraal (Verhoeven et al., 2017; 2019).

Er zijn verschillende factoren die bijdragen aan de authenticiteit van een leerervaring. Zo kan in de les bijvoorbeeld een probleemcasus van een econoom worden geschetst waar de leerlingen een oplossing voor moeten vinden. Het gebruik van relevante beroepsattributen, zoals rekenmachines, overzichten van wisselkoersen, of misschien wel nette kleding, kan de authenticiteit van dergelijke leerervaringen verder bevorderen (Verhoeven et al., 2017; 2019).

Daarnaast vinden authentieke leerervaringen idealiter plaats in authentieke beroepsomgevingen, zoals economische afdelingen van overheden, bedrijven of andere organisaties (Verhoeven et al., 2017; 2019). Van lessen is in die in authentieke omgevingen echter doorgaans geen sprake; het gaat er vooral om dat een relevante beroepscontext de school in worden gehaald, bijvoorbeeld door ondernemers uit te nodigen in de les. Uit onderzoek in andere domeinen dan economie blijkt dat wanneer deze rolmodellen vertellen over hoe hun beroepscontext en gemiddelde werkdag eruit ziet, dit leerlingen kan helpen zich een levendige voorstelling te maken van het betreffende beroep (zie bijvoorbeeld Farland-Smith, 2012; Hughes, Nzekwe, & Molyneaux, 2013). Meer in het algemeen laten verschillende interview- en observatiestudies zien dat authentieke leerervaringen leerlingen stimuleren om hun affiniteit met verschillende beroepsrollen te verkennen en om iets te leren over hun eigen capaciteiten binnen dat beroepsveld (zie Verhoeven et al., 2017; 2019 voor een overzicht van deze studies).

Betekenisvol leren als belangrijke voorwaarde

Onderzoek toont aan dat leerlingen vooral gestimuleerd worden om beroepsbeelden te vormen wanneer zij hun onderwijs als betekenisvol ervaren, dat wil zeggen: als zij inzien wat de betekenis van de lesstof voor hun eigen leven is. Uit verschillende kwalitatieve onderzoeken blijkt namelijk dat dit leerlingen nieuwsgierig maakt naar wat de lessen met hen te maken (kunnen) hebben. Hierdoor gaan zij zich voorstelling gaan maken van hoe het zou zijn om een bepaald beroep uit te oefenen (zie Verhoeven et al., 2017; 2019 voor een overzicht van deze studies). Voor betekenisvol leren is het dan ook van belang dat leerlingen zich aangesproken voelen als mogelijke, toekomstige deelnemers binnen bepaalde beroepscontexten. Dit nodigt hen uit om na te denken over wat ze zouden vinden van werken binnen een bepaalde professie en waarom, wat de vorming van een concreet beroepsbeeld stimuleert (Verhoeven et al., 2017; 2019).

Om een authentieke leerervaring voor leerlingen betekenisvol te maken, helpt het om te benadrukken dat de leerervaring hen de kans biedt om hun talenten en interesses verder te verkennen. Daarnaast kan de betekenisvolheid van een leerervaring worden gestimuleerd door met leerlingen een gesprek aan te gaan over wat het geleerde met

LAAN VAN NIEUW OOST INDIË 300 2593 CE DEN HAAG
POSTADRES POSTBUS 93461 2509 AL DEN HAAG
T 070 349 44 58 W WWW.KENNISROTONDE.NL

hun huidige en/of toekomstige leven te maken heeft (Draaisma, Meijers, & Kuijpers, 2016).

Geraadpleegde bronnen

10voordeleraar (2017). *Kennisbasis tweedegraadslerarenopleiding economie*. Den Haag: 10voordeleraar, Vereniging Hogescholen.

De Koning, J., Gelderblom, A., De Hek, P., De Vleeschouwer, E. (2018). *BRIDGE: De brug van onderwijs naar werk. Eerste monitoring- en evaluatierapport.* Rotterdam: SEOR BV.

Draaisma, A., Meijers, F., & Kuijpers, M. (2017). Towards a strong career learning environment: results from a Dutch longitudinal study. *British Journal of Guidance & Counselling*, *45*(2), 165-177.

Farland-Smith, D. (2012). Personal and social interactions between young girls and scientists: Examining critical aspects for identity construction. *Journal of Science Teacher Education, 23*(1), 1–18.

Hughes, R. M., Nzekwe, B., & Molyneaux, K. J. (2013). The single sex debate for girls in science: A comparison between two informal science programs on middle school students' STEM identity formation. *Research in Science Education, 43*(5), 1979–2007.

Kuijpers, M. & Meijers, F. (2015). *Integreren van leren in school en praktijk* (onderzoeksverslag). Carpe Carrièreperspectief/Open Universiteit/Haagse Hogeschool

Verhoeven, M., Poorthuis, A. M. G., & Volman, M. (2017). *Exploreren kun je leren: De rol van onderwijs in de identiteitsontwikkeling van leerlingen*. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam.

Verhoeven, M., Poorthuis, A. M. G., & Volman, M. (2019). The role of school in adolescents' identity development. A literature review. *Educational Psychology Review*, *31*(1), 35-63.

Meer weten?

Andere relevante Kennisrotonde antwoorden:

Kennisrotonde. (2018). *Leveren authentieke contexten bij rekenen een bijdrage aan de motivatie van studenten mbo-4?* (KR.452). Den Haag: Kennisrotonde.

Kennisrotonde. (2018). *Leidt het werken met authentieke taaltaken in een beroepsgerichte context tot grotere leeropbrengsten dan traditioneel taalonderwijs?* (KR, 384). Den Haag: Kennisrotonde.

Kennisrotonde. (2019). *Welke keuzemotieven bepalen de keuze van vwo-ers voor kunst- en cultuuraanbod in de onderbouw?* (KR.681). Den Haag: Kennisrotonde.

Onderwijssector

vo

Trefwoorden

Beroepscontexten, beroepsbeelden, authentieke leerervaringen, betekenisvol leren

NRO NATIONAAL REGIEORGAAN ONDERWIJSONDERZOEK

LAAN VAN NIEUW OOST INDIË 300 2593 CE DEN HAAG
POSTADRES POSTBUS 93461 2509 AL DEN HAAG
T 070 349 44 58 W WWW.KENNISROTONDE.NL